

บันทึก

เรื่อง การส่งจ่ายบำเหน็จตกทอดผู้อยู่ในอุปการะของนายวิงวอน รัตนะกรี

กระทรวงการคลัง ได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๕๑๓/๓๘๒๔๔ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงสาธารณสุขขอให้พิจารณาส่งจ่ายบำเหน็จตกทอดให้แก่ผู้อยู่ในอุปการะของนายวิงวอน รัตนะกรี ซึ่งถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๘ โดยมีข้อเท็จจริงว่า นายวิงวอนเป็นข้าราชการตำแหน่งสาธารณสุขอำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี รับเงินเดือนเดือนสุดท้าย ๖,๙๓๕ บาท ถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็งตับ ขณะถึงแก่กรรมมีอายุประมาณ ๕๕ ปี ผู้ตายไม่มีทายาทผู้มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ปรากฏว่านายสหัส รัตนะกรี บุตรชายของผู้ตายได้ยื่นเรื่องราขอรับบำเหน็จตกทอดแทน ด.ญ.คชาภรณ์ และ ด.ช.พารุต รัตนะกรี บุตรของตนซึ่งเป็นผู้เยาว์ในฐานะผู้อยู่ในความอุปการะของผู้ตาย จากการสอบสวนได้ความนายสหัส บุตรของผู้ตายได้นำภริยาพร้อมด้วย ด.ญ.คชาภรณ์ (เกิดวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๒๔) และ ด.ช.พารุต (เกิดวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๕) มาขอพักอาศัยอยู่กับผู้ตายซึ่งเป็นปู่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยตนเองต้องไปประกอบอาชีพอยู่ต่างจังหวัดเป็นลูกจ้างรายวันของกรมป่าไม้มีรายได้วันละ ๕๔ บาท (ปัจจุบันได้รับค่าจ้างวันละ ๗๓ บาท) ส่วนภริยาของตนไม่ได้ประกอบอาชีพแต่อย่างใดเพียงแต่คอยดูแลบุตรผู้เยาว์ทั้งสองและทำงานบ้าน นายสหัสได้ส่งเงินมาให้ภริยาใช้สอยบ้างเป็นครั้งคราว ด้วยเหตุนี้ผู้ตายจึงให้ความช่วยเหลือครอบครัวของนายสหัสทั้งในด้านการเงิน ที่อยู่อาศัยและค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นประจำจนกระทั่งถึงแก่กรรม หลังจากนายวิงวอนถึงแก่กรรมแล้วภริยาของนายสหัสพร้อมด้วยบุตรได้ไปอาศัยอยู่กับตาและยายของผู้เยาว์ทั้งสอง ต่อมาประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ภริยาของนายสหัสได้เดินทางไปทำงานทำในกรุงเทพมหานครโดยเป็นลูกจ้างรายวันบริษัทผลิตผลไฟฉายไทย (ปัจจุบันเป็นพนักงานของบริษัทค้าไฟฟ้าจำกัด รายได้เดือนละ ๒,๗๕๐ บาท)

ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้กำหนดว่า ผู้อยู่ในอุปการะหมายความว่า “ผู้ที่ได้อยู่ในความอุปการะของผู้ตายตลอดมาโดยจำเป็นต้องมีผู้อุปการะและความตายของผู้นั้นทำให้ได้รับความเดือดร้อนเพราะขาดความอุปการะ”

เมื่อนำข้อเท็จจริงในกรณีข้างต้นมาปรับตามบทบัญญัติดังกล่าว อาจพิจารณาได้เป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑ เห็นว่าการที่นายวิงวอน รัตนะกรี ผู้ตายให้ความช่วยเหลือและรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ ของผู้เยาว์ซึ่งเป็นหลานก็เพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัวของบุตรชาย ประกอบกับมีความเมตตาสงสารหลาน ๆ ไม่อยากให้ลำบาก จึงถือว่าน่าจะอยู่ในฐานะเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันฉันญาติสนิทมากกว่าจะถือว่า ด.ญ.คชาภรณ์ และด.ช.พารุต (ซึ่งเป็นหลาน) เป็นผู้อยู่ในอุปการะของผู้ตายตลอดมาโดยจำเป็นต้องมีผู้อุปการะ เพราะขณะเมื่อนายวิงวอนถึงแก่ความตายนั้น ผู้เยาว์ทั้งสองเพิ่งได้เข้ามาอยู่อาศัยเพียงประมาณ ๓ ปี และความตายของนาย

วิงวอนก็อาจจะไม่ทำให้ผู้เยาว์ทั้งสองได้รับความเดือดร้อนเพราะขาดความอุปการะ เนื่องจากผู้เยาว์ทั้งสองมีบิดามารดาซึ่งสามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวและมีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตรของตนตามสมควรแก่สภาพ โดยไม่จำเป็นต้องนำข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับรายได้มากนักของบิดามารดา มาเป็นสาระสำคัญในการพิจารณา เพราะตามหลักแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดให้บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรซึ่งเป็นผู้เยาว์อยู่แล้ว จึงเห็นว่าผู้เยาว์ทั้งสองไม่อยู่ในหลักเกณฑ์เป็นผู้อยู่ในอุปการะของผู้ตายตามกฎหมาย

แนวทางที่ ๒ เห็นว่าการที่ผู้ตายซึ่งเป็นปู่ของผู้เยาว์ได้อุปการะเลี้ยงดูหลานไว้ เนื่องจากเห็นว่าบิดามารดาของผู้เยาว์ยากจน โดยบิดาต้องไปทำงานอยู่ต่างจังหวัดมีรายได้ไม่เพียงพอเลี้ยงดูบุตรและภริยา แม้ภายหลังเมื่อนายวิงวอนถึงแก่กรรม มารดาของผู้เยาว์ต้องไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวอีกแรงหนึ่ง โดยฝากผู้เยาว์ไว้กับตาและยายที่จังหวัดอุบลราชธานีก็ตาม เมื่อพิจารณารายได้ของบิดามารดาของผู้เยาว์เห็นว่าฝ่ายบิดามีรายได้ประมาณเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท มารดามีรายได้เดือนละ ๒,๗๕๐ บาท ถือว่ามีรายได้ไม่มากนัก ประกอบกับบุคคลทั้งสองแยกกันอยู่ (บิดาอยู่จังหวัดขอนแก่น ส่วนมารดาอยู่กรุงเทพมหานคร) จึงต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพสำหรับตนเองมากกว่าครอบครัวที่รวมกันอยู่ ฝ่ายมารดาต้องเสียค่าเช่าบ้านประมาณเดือนละ ๖๐๐ บาท ซึ่งรายได้เพียงเท่านี้ไม่เพียงพอเลี้ยงครอบครัวได้ กรณีน่าจะถือได้ว่าผู้เยาว์จำเป็นต้องมีผู้อุปการะ และความตายของผู้นั้นทำให้ได้รับความเดือดร้อนเพราะขาดความอุปการะ จึงอยู่ในหลักเกณฑ์เป็นผู้อยู่ในความอุปการะของผู้ตาย

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว เห็นว่าบำเหน็จตกทอดเป็นสิทธิประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของทายาทหรือผู้มีสิทธิได้รับ จึงเห็นควรนำความเห็นที่แตกต่างกันนี้หารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวพร้อมทั้งฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) แล้วข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายวิงวอน รัตนะกรี เป็นข้าราชการตำแหน่งสาธารณสุขอำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี รับเงินเดือนเดือนสุดท้าย ๖,๙๓๔ บาท ถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็งตับเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๔ ขณะถึงแก่กรรมมีอายุประมาณ ๕๕ ปี ผู้ตายไม่มีทายาทผู้มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ปรากฏว่านายสหัส รัตนะกรี บุตรชายของผู้ตายได้ยื่นเรื่องราวขอรับบำเหน็จตกทอดแทน ด.ญ.คชาภรณ์ และด.ช.พารุต รัตนะกรี บุตรของตนซึ่งเป็นผู้เยาว์ในฐานะผู้อยู่ในความอุปการะของผู้ตาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้มีคำสั่งมี ๒๕๕/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๓๑ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ จากการสอบสวนได้ความว่า นายสหัส บุตรของผู้ตายได้นำภริยาพร้อมด้วยด.ญ.คชาภรณ์ (เกิดวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๒๔) และด.ช.พารุต (เกิดวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๕) มาขอพักอาศัยกินอยู่กับผู้ตายซึ่งเป็นปู่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยตนเองต้องไปประกอบอาชีพอยู่ต่างจังหวัดเป็นลูกจ้างรายวันของกรมป่าไม้มีรายได้วันละ ๕๔ บาท เดือนหนึ่งประมาณ ๑,๖๐๐ บาท(ปัจจุบันได้รับค่าจ้างวันละ ๗๓ บาท) ส่วนภรรยาของตนไม่ได้ประกอบอาชีพแต่อย่างใดเพียงแต่คอยดูแล

บุตรผู้เยาว์ทั้งสองและทำงานบ้าน นายสหัสได้ส่งเงินมาให้ภริยาใช้สอยบ้างเป็นครั้งคราว ด้วยเหตุนี้ผู้ตายจึงให้ความช่วยเหลือครอบครัวของนายสหัส ทั้งในด้านการกินอยู่ การเงิน ที่อยู่อาศัยและค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นประจำจนกระทั่งถึงแก่กรรม หลังจากนั้นนายวิงวอนถึงแก่กรรมแล้ว ภริยาของนายสหัสพร้อมด้วยบุตรได้ไปอาศัยอยู่กับตาและยายของผู้เยาว์ทั้งสองต่อมาประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ภริยาของนายสหัส ได้เดินทางไปทำงานทำในกรุงเทพมหานครโดยเป็นลูกจ้างรายวัน บริษัทผลิตผลไฟฉายไทย (ปัจจุบันเป็นพนักงานของบริษัทค้าไฟฟ้า จำกัด รายได้เดือนละ ๒,๗๕๐ บาท) และได้ส่งเงินไปช่วยทางบ้านบ้างประมาณ ๓-๔ เดือนต่อครั้ง ครั้งละประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ บาท โดยฝากไปกับเพื่อน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่บุคคลใดจะเป็นผู้อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้ตายตลอดมา โดยจำเป็นต้องมีผู้อุปการะและความตายของผู้นั้นทำให้ได้รับความเดือดร้อนเพราะขาดความอุปการะหรือไม่ จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นกรณีๆ ไป สำหรับกรณีนี้ปรากฏว่า การที่นายวิงวอน รัตนะกริ ผู้ตายซึ่งเป็นปู่ของผู้เยาว์ได้อุปการะเลี้ยงดู ด.ญ.ศุขภรณ์และ ด.ช.พารุต ซึ่งเป็นหลานไว้ เนื่องจากเห็นว่าบิดามารดาของผู้เยาว์ยากจนโดยบิดาแต่ผู้เดียวต้องไปประกอบอาชีพอยู่ต่างจังหวัดเป็นลูกจ้างรายวันของกรมป่าไม้มีรายได้วันละ ๕๔ บาท ไม่สามารถจะเลี้ยงดูภริยาและบุตรของตนด้วยเงินรายได้จำนวนดังกล่าวได้ จึงได้นำบุตรทั้งสองและภริยาซึ่งมิได้ประกอบอาชีพอะไรไปฝากไว้กับนายวิงวอนเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูทั้งในด้านการกินอยู่ การเงิน ที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายต่างๆ ตลอดมาจนกระทั่งนายวิงวอนถึงแก่กรรม เมื่อนายวิงวอนถึงแก่กรรมแล้ว นางเพียงพร รัตนะกริ มารดาของผู้เยาว์ได้นำผู้เยาว์ไปฝากไว้กับตาและยายที่จังหวัดอุบลราชธานีให้ช่วยเลี้ยงดู ส่วนตัวเองต้องออกไปประกอบอาชีพที่กรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณารายได้ของบิดามารดาของผู้เยาว์แล้วเห็นว่า นายสหัสผู้เป็นบิดาแต่ผู้เดียวเป็นผู้มีรายได้วันละ ๕๔ บาท แม้ภายหลังจะมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นวันละ ๗๓ บาท รวมรายได้ประมาณเดือนละ ๒,๐๐๐ บาทก็ตาม แต่รายได้จำนวนดังกล่าวก็ไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงบุตรทั้งสองและภริยาได้ จึงจำเป็นต้องนำบุตรทั้งสองไปให้นายวิงวอนผู้เป็นปู่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูรวมทั้งภริยาของตนด้วย คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) เห็นว่า สำหรับกรณีนี้เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น น่าจะถือได้ว่า ด.ญ.ศุขภรณ์ และ ด.ช.พารุต ผู้เยาว์จำเป็นต้องมีผู้อุปการะ และการตายของนายวิงวอน ทำให้ ด.ญ.ศุขภรณ์ และ ด.ช.พารุต ได้รับความเดือดร้อนเพราะขาดความอุปการะ จึงเข้าในหลักเกณฑ์เป็นผู้อยู่ในอุปการะของผู้ตายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔^๑ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๙ ดังนั้น ด.ญ.ศุขภรณ์ และ ด.ช.พารุต จึงมี

^๑ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้อยู่ในอุปการะ” หมายความว่า ผู้ที่ได้อยู่ในความอุปการะของผู้ตายตลอดมา โดยจำเป็นต้องมีผู้อุปการะและความตายของผู้นั้นทำให้ได้รับความเดือดร้อนเพราะขาดความอุปการะ

สิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดของผู้ตายตามมาตรา ๔๘^๒ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๒๖

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๓๓

^๒ มาตรา ๔๘ ข้าราชการผู้ใดตายในระหว่างรับราชการอยู่ หรือทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัดตาย ถ้าความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากการประทุษร้ายอย่างร้ายแรงของตนเอง ให้จ่ายเงินเป็นบำเหน็จตกทอดเป็นจำนวนตามเกณฑ์คำนวณในมาตรา ๓๒ (๑) ให้แก่บุคคลดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๔ และให้จ่ายตามส่วน และหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรานั้น แต่บุตรซึ่งมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์แล้วในวันที่ข้าราชการผู้นั้นตาย ไม่มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จตกทอด เว้นแต่กำลังศึกษาในชั้นเตรียมอุดมศึกษาหรือชั้นอุดมศึกษา หรือชั้นการศึกษาที่ทางราชการรับรองให้เทียบเท่าและยังมีอายุไม่เกินยี่สิบหกปีบริบูรณ์ หรือเว้นแต่เป็นบุคคลซึ่งพิการถึงทุพพลภาพ